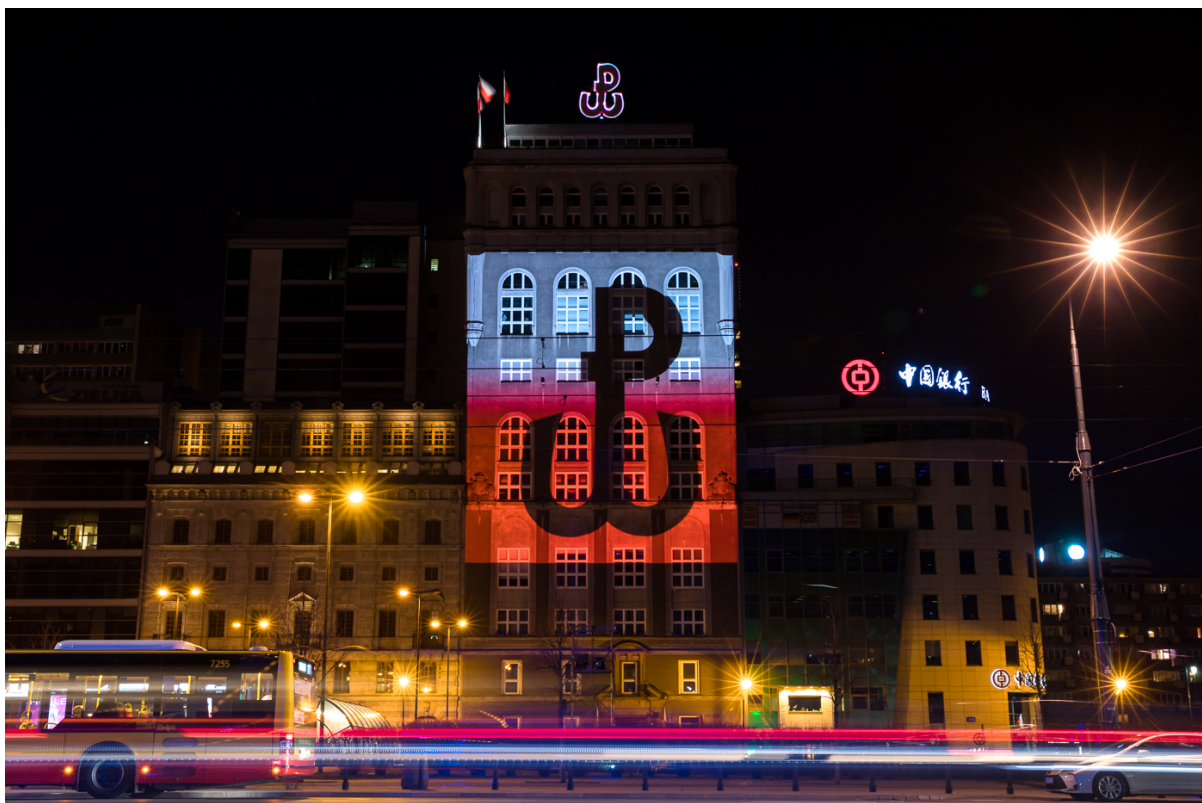

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/169166,Pawel-Kosinski-Znak-Polski-Walczacej.html>
27.04.2024, 16:49

Paweł Kosiński: Znak Polski Walczącej

Kotwica, będąca odwiecznym symbolem nadziei, w czasie drugiej wojny światowej stała się także znakiem Polski Walczącej.

Znak Polski Walczącej na budynku warszawskiej PAST-y. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Największa dotychczas wojna ludzkości miała wiele aspektów. Obok działań militarnych, mobilizacji gospodarczej i akcji wywiadowczych ogromną rolę odgrywała propaganda. Jej celem było zastraszenie lub ośmieszenie przeciwnika oraz podtrzymanie na duchu swoich.

W okupowanej Polsce walka podziemna miała szczególnie duży zasięg. Wielką rolę odgrywał w niej tzw. mały sabotaż, czyli walka propagandowa, między innymi przy pomocy napisów i konspiracyjnych symboli. Swego rodzaju uwieńczeniem akcji małego sabotażu tego typu było rozpowszechnianie „kotwicy” jako znaku Polski Walczącej.

Kotwica z konkursu

Nie wiadomo kto i kiedy dokładnie wpadł na pomysł użycia kotwicy jako symbolu Polski Walczącej. W 1940 r. por. Jerzy Jabłonowski (dawny adiutant marszałka Józefa Piłsudskiego) miał uzyskać formalną zgodę właścicieli Wydawnictwa Polskiego (Rudolfa Wegnera) na wykorzystanie przez konspirację, łudząco przypominającego kotwicę, sygnetu tego wydawnictwa.

Zimą na początku 1942 r. przeprowadzono konspiracyjny konkurs, ogłoszony przez KOPR (Komisję Propagandy Biura Informacji i Propagandy Okręgu Warszawa ZWZ/AK). Spośród 27 propozycji zgłoszonych do współzawodnictwa komisja konkursowa wybrała „kotwicę” (drugim wyróżnionym projektem były dwa skrzyżowane miecze grunwaldzkie).

Autorką/autorem zwycięskiego projektu miała być Anna Smoleńska (1920–1943, studentka historii sztuki na podziemnym Uniwersytecie Warszawskim), bądź Jan Sokołowski (1904–1953, artysta malarz). W każdym razie projekt „kotwicy” spełniał wszystkie założenia konkursu: miał czytelną wymowę patriotyczną oraz łatwo było go ukradkiem i w pośpiechu wykonać. Znak Polski Walczącej po raz pierwszy wykonany w Warszawie – jeszcze w 1942 r. rozpowszechnił się w całej okupowanej Polsce.

„Biuletyn Informacyjny” już 16 IV 1942 r. w artykule *Kotwica* zawiadamiał, że

„znak kotwicy opanował stolicę”.

Kotwiccy

Dowódca Armii Krajowej gen. Stefan Rowecki „Grot”, w rozkazach wydanych 18 lutego i 13 marca 1943 r., polecał propagować znak Polski Walczącej. „Kotwicę” na murach rysowano kredą lub malowano przy pomocy zwykłych pędzli.

Kapral podchorąży Jan Bytnar (1921–1943, podharc mistrz, jeden z dowódców Grup Szturmowych) przygotował szablon oraz opracował specjalny przyrząd do „zdalnego malowania” i przy ich pomocy wykonał jedną z bardziej spektakularnych akcji malowania znaku Polski Walczącej – umieścił go na cokole Pomnika Lotników (wówczas usytuowanego na pl. Unii Lubelskiej).

Kapral podchorąży Tadeusz Zawadzki (1921–1943, podharc mistrz, podporucznik Armii Krajowej, komendant Grup Szturmowych) został wyróżniony znaczącym przydomkiem – tzw. nazwiskiem wawerskim – *Kotwicki* za szczególnie efektywne malowanie znaku Polski Walczącej.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)